

برای لطف کردن دنبال بهانه است

فصل فرهنگی

از زیبایی های دین ما این است که در معارف ما آمده است خداوند مهربان برای توجه به ما دنبال بهانه است، منتظر اراده و حرکت و حتی نیتی ازسوی ما برای باز کردن باب محبتش به سوی ماست و حتی فراتر از این.

یکی از دعاها ی زیبایی که از اهل بیت^(ع) به ما رسیده است، دعای ماه رجب است. در اوایل این دعا فرای وجود دارد که می گوید: «يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ، ای خدایی که به کم ما، بسیار می بخشی!».

اگر درست فکر کنیم، می بینیم همه اعمال عبادی و غیرعبادی ما ناقص است. نمازهای ما سرشار از حواس پرتی و ناخالصی است. روزه هایمان هم همین طور، ولی خدای بزرگ با همین اعمال به ما توجه و عنایت می کند.

خداوند در آیه ۱۶۰ سوره انعام، به همین مضمون اشاره می کند، آنجا که می فرماید: «مَنْ جَاءَ بِالْخَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالْأَسْفَى فَلَا يُخْزَى إِلَّا وَمِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ، هرکه کار نیکو کند، پاداش او ۱۰ برابر آن خواهد بود و هرکه کار زشت کند، به قدر کار زشتش مجازات

شود و بر آن ها اصلا ستم نخواهد شد».

این شیوه برخورد خداوند متعال درباره کارهای خوب، بعضی جاها نمود دارد؛ مثلا در دستورات دینی ما آمده است هرکه در این ماه، سه روز روزه بگیرد، گویا همه ماه را روزه گرفته است؛ زیرا هر روزش ۱۰ روز حساب می شود. همچنین پاداش ده برابر حداقل است. بعضی اعمال، در بعضی شرایط و برای بعضی افراد، پاداش تا هفتصد برابر بلکه بی حساب هم دارد.

مصادق این معنا، روایت معروفی است که در وصف حال سلمان فارسی وارد شده است که حضرت امام صادق^(ع) فرمودند: «روزی پیغمبر اکرم^(ص) به اصحاب خود فرمودند: کدام یک از شما تمام مدت عمر خود را روزه می گیرید و کدام یک تمام شب ها را [برای عبادت] بیدار می مانید؟ سلمان فارسی عرض کرد: ای رسول خدا! من پیوسته روزها را روزه می گیرم و شب ها را به عبادت و شب زنده داری مشغول هستم و هر روز یک دور قرآن ختم می کنم».

بعضی اصحاب از سخنان سلمان غضبناک شدند و گفتند: «ای رسول خدا! این مرد فارسی می خواهد بر ما عرب ها فخر و مباهات کند. او دروغ می گوید؛ ما بسیاری از روزها را دیده ایم که روزه دار نیست و شب ها می خوابد».

پیغمبر اکرم فرمودند: «چه می گوید؟ سلمان مانند لقمان حکیم است. از او سؤال کنید تا جواب بدهد». آن وقت سلمان گفت: «در هرامه سه روز روزه می دارم و خداوند می فرماید: مَنْ جَاءَ بِالْخَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا، هرکه عمل نیکی به جا آورد، خداوند ده برابر پاداش به او مرحمت می کند. من ماه شعبان را به ماه رمضان متصل می کنم؛ این گونه تمام روزها را روزه می دارم و چون پیغمبر اکرم^(ص) فرمودند هرکه با طهارت بخوابد، مانند آن است که شب زنده داری کرده است. من هم شب ها با وضو می خوابم و هر روز سه مرتبه سوره اخلاص می خوانم». صحابه چون این سخنان را از سلمان شنیدند، مانند آنکه سنگی به دهانشان انداخته باشند، شرمسار شدند و دیگر سخنی نگفتند.

در فراز بعدی دعای بالا آمده است: «يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ سَأَلَهُ، یعنی به هرکه از تو چیزی بخواهد، می بخشی!».

البته اینجا توضیحی وجود دارد که استجاب بعضی دعاها «اجل» است و بعضی «عاجل». اولی یعنی گاهی چیزی را از خدا طلب می کنی اما با توجه به مصلحت تو و حکمت الهی، ده سال یا بیست سال بعد اجابت می شود یا حتی در آن دنیا نتیجه آن دعا را مشاهده می کنی و گاهی عاجل است، یعنی در لحظه اجابت می شود، ولی درکل هیچ خواسته ای در درگاه الهی بدون جواب نمی ماند.

و در فرازهای بعد اشاره می کنند که حتی به کسی که از تو چیزی نخواسته است یا آن که حتی تو را نمی شناسد، می بخشی و لطف می کنی. این گوشه ای از زیبایی کار خداوند جمیل است و از زیبایی های این دعای گران بهاست. که کاش خداوند بزرگ، ما را قادران این ادعیه و اهل انس با آن قرار بدهد و آنچه برای دوستان خود در پاسخ به این دعاها اجابت می کند، برای ما هم اجابت کند. ان شاء الله!

معیارهای نامزد اصلح (۴)

در این ستون به پرسش های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می توانید پرسش های خود را به شماره پیامک ۳۰۰۷۲۸۹ با ما در میان بگذارید.

برای دریافت پاسخ سؤالات شرعی درباره انتخابات و مسائل مربوط به آن، به پایگاه اطلاع رسانی دفتر رهبر معظم انقلاب مراجعه کرده ایم. خلاصه ای از سؤال ها و پاسخ ها بدین شرح است:

- انتشار هرگونه نتیجه نظرسازی و نظرسنجی کاذب درباره انتخابات و نامزدهای انتخابات چه حکمی دارد؟
- دروغ و فریب و تقلب در انتخابات، جایز نیست.
- نامزدی زنان در انتخابات مجلس یا شوراه، در صورتی که شوهر راضی نباشد، چه حکمی دارد؟
- شرکت در انتخابات برای بانوانی که شرایط لازم را دارند، منوط به اجازه شوهر نیست، لکن در صورتی که نامزدی در انتخابات بر ایشان متعین نباشد، باید از انجام اموری که موجب تضییع حق شوهر می شود، اجتناب کنند.
- آیا در مناظرات تبلیغاتی یا سخنرانی های عمومی، بیان اندیشه های نادرست نامزدها یا اشتباهات سیاسی یا فساد مالی آن ها جایز است؟ اگر با قصد روشنگری افکار عمومی باشد، چه حکمی دارد؟
- در صورتی که برای شناخت آن ها لازم باشد و به قصد هتک و اهانت نباشد، مانعی ندارد و گفتن نکات منفی در چارچوب قانون، مانعی ندارد.
- آیا در تبلیغات انتخاباتی، انتقاد نامزدها از عملکرد مسئولان قبلی، شرعا اشکال دارد؟
- بیان ضوابط و شرایط و نقد کردن دیگران برای روشن شدن اذهان مانعی ندارد، ولی باید از هتک حرمت و تهمت و توهین اجتناب کرد.
- افراد عادی و عموم مردم در قبال شایعات و مطالب دروغی که در فضای مجازی پخش و منتشر می شود، چه وظیفه ای دارند؟
- وظیفه امر به معروف و نهی از منکر به عهده همه افراد جامعه است و باید از شایعات و مطالب دروغ جلوگیری کرد.
- تخلف از قوانین و مقررات جمهوری اسلامی در مسائل مربوط به انتخابات، چه حکمی دارد؟
- مخالفت با قوانین برای هیچ کس و در هیچ جا جایز نیست.
- آیا ضعف و سستی برخی مسئولان در اداره کشور را می توان دلیل شرکت نکردن در انتخابات قلمداد کرد؟
- خبر دلیل مذکور مانع از عمل به وظیفه شرعی نیست.

بازخوانی نگاه دین به چرایی و رهاورد مشارکت های اجتماعی

یک حضور و یک دنیا اثر

آمنه مستقیم! وقتی صحبت از حضور اثرگذار اجتماعی و مشارکت در فعالیت های جمعی می شود، خیلی از ما ذهنمان سمت کارهای دانشجویی، حضور فعال در همایش ها و نشست ها یا مثلا مقابل به آسیب های محیط زیست می رود و شاید کمتر متوجه باشیم که انتخاب های ما بالاترین سطح از مشارکت اجتماعی است و نه فقط بر آینده خودمان بلکه بر آینده جامعه و دیگران هم اثر می گذارد. در این راستا و در آستانه دوازدهمین دوره از انتخابات مجلس، مرور کرده ایم نگاه آموزه های دینی به موضوع مشارکت اجتماعی و سهم انتخابات در آن را.

مسلمان، انسان اجتماعی است

انسان مسلمان، انسان اجتماعی است؛ به همین دلیل هم حضور و مشارکت در عمل اجتماعی نه تنها یک حق بلکه تکلیف عقلانی، عقلایی و شرعی او محسوب می شود. از نظر آموزه های قرآنی، تنها راه رهایی از ضرر و زیان ابدی، ایمان و عمل صالح است که فقط به زندگی فردی مربوط نمی شود، بلکه از جنبه های مهم آن، بروز و ظهور در اجتماع و فعالیت های اجتماعی است. کسی که در پی خودسازی و تقویت تقوا و ایمان در خود است، نمی تواند از جامعه جدا باشد و از همکاری و تعاون و مشارکت در بزرگراه ها خودداری کند. برپایه آموزه های دینی، مسلمان واقعی فردی است که هم در فکر خودسازی است و هم دغدغه دیگرسازی و جامعه سازی را دارد و این چنین به آن رستگاری و سعادت می رسد؛ به همین دلیل هم خداوند در آیات سوره مبارکه عصر، ما را به تواضعی در صبر و حق، امر می کند.

مشارکت اجتماعی باید در امور خیر باشد

همان طور که گفتیم، در الگویی که آیین اسلام برای مشارکت اجتماعی مشخص کرده است، این مشارکت باید در اموری باشد که مفید، با اهداف خیرخواهانه و در چارچوب اصول و مقررات اسلامی باشد. ازسوی دیگر، دین اسلام تأثیر بزرگی بر افزایش اعتماد بین گروهی (اعتماد تعمیم یافته) می گذارد و از این طریق، اثرات منفی گروه های اجتماعی

سرنوشت اجتماع، مهم است

بارجوع به آموزه های دینی درباره وظایفی که انسان مسلمان برای رسیدن به مقام ایمان باید انجام دهد، می بینیم که نمی توان درباره اجتماع و اتفاقاتی که در آن می افتد و بر آن تأثیر می گذارد، بی تفاوت بود. اتفاقاتی مثل انتخابات که اوج مشارکت اجتماعی و نقش آفرینی در آینده را به دنبال دارد، به تعبیر رهبر معظم انقلاب، مصداق بارز عمل صالح است. برپایه آموزه های قرآنی، خداوند انسان را خلیفه خود در زمین قرار داده است تا با اوصاف و ظرفیت هایی که دارد، مأموریت هایی مثل اقامه عدل، ظلم ستیزی، مبارزه با استکبار و در سطحی کلان تر، تمدن سازی را بر دوش بکشد. این ها کارهایی نیست که انسان در خلوت و عزلت انجام دهد، بلکه باید خود را سربازی از حزب... (به مفهوم قرآنی آن)، در جامعه ببیند و در بزرگراه ها، مسئولیت های اجتماعی خویش را به خوبی ایفا کند. اینجاست که عملا مصداق عمل صالح می شود.

انتخاب هایی که به درد نمی خورد

حجت الاسلام والمسلمین دکتر رفیعی درباره ضرورت مشارکت اجتماعی از طریق حضور پای صندوق های رای و کمک به ساخت آینده، می گوید: اصلا بشر با انتخاب زنده است و با انتخاب زندگی می کند. اما گاهی انتخاب غلط است، گاهی درست. اگر انتخاب غلط باشد، هزینه سنگینی دارد. اگر هم درست باشد، پیامدهای مثبتی دارد؛ البته نوع انتخاب ها اگر غلط باشد، بستگی به کاربردش دارد. مثلا اگر انسان شغلی را اشتباه انتخاب کرد، فووش ممکن است عوض کند، اما فرض کنید شخصی دینش را اشتباه انتخاب کند، خب هزینه اش سنگین است. انتخاب چند لحظه است، اما هزینه اش

انتظار فرج با «به من چه؟» جور در نمی آید

منتظر باید درمند اجتماع باشد و بداند که این جامعه آماده است و سرانجام، ما را به ساحل ظهور وصل می کند و اینکه بی تفاوت باشیم و برای ما فرقی نکند که دوروبرمان چه می گذرد و به قول معروف چه کسی می آید و چه کسی می رود و تصمیم ها و برنامه هایش چقدر می تواند ما را به ظهور نزدیک یا از دور کند، اسمش انتظار نیست. به تصریح بزرگان، «به من چه؟» با انتظار جور در نمی آید. اینکه «اللَّهُمَّ عَجِّلْ لَوَلِيِّكَ الْفَرَجَ» بگوئیم و دعای سلامتی و فرج امام زمان^(ع) را بخوانیم

الگوی دینی برای مشارکت اجتماعی

الگویی که در اسلام برای مشارکت اجتماعی تعریف شده است، اشکالات دیگر الگوهای رایج را ندارد. مطابق اصل تعاون، گسترش فعالیت های گروهی در کارهای مفید و مشروع، از توصیه های اسلام است. اسلام الگوی خاصی برای مشارکت اجتماعی پیش رویمان قرار داده است که براساس آن، فعالیت های گروهی داوطلبانه افراد جامعه فقط در چارچوب کارهای مفید و مشروع انجام می شود. برخلاف این دیدگاه، در دیدگاه غربی، مشارکت اجتماعی باید در امور مختلف گسترش پیدا کند و این امور نباید حتما مفید، سازنده، با اهداف خیرخواهانه و در چارچوب قواعد اخلاقی و مذهبی باشد.

مسلمانی هزینه دارد

انسان با پذیرش اسلام، قبول می کند که به عضویت حزب... (به مفهوم قرآنی آن) درآید. این عضویت همانند عضویت در دیگر گروه ها و نهاد ها، مسئولیت ها و هزینه های خاص خود را دارد و باید ادا شود. اساسا نظام هستی بر سیستم حق و تکلیف، استوار است. اگر قرار است از حقوقی برخوردار شویم، باید متقابلا مسئولیت هایش را هم بپذیریم و ادا کنیم.

به عبارت بهتر، مشارکت اجتماعی با الگوی اسلامی، می تواند تأثیر مهمی بر رشد و توسعه جامعه اسلامی بگذارد؛ زیرا اولا اسلام انگیزه های قوی برای مشارکت خیرخواهانه در مسلمانان ایجاد می کند و این مشارکت تنها در امور مفید و مشروع صورت می گیرد و ثانيا در سایه اصول وحدت و اخوت، عضویت افراد در گروه های مختلف اجتماعی، موجب تفرقه و کاهش اعتماد تعمیم یافته نمی شود.

توزیع مسئولیت ها براساس شایسته سالاری

اینکه قرآن کریم، ما را به تواضعی به صبر و حق دعوت می کند، به تعبیر رهبر معظم انقلاب یعنی پایداری، یعنی ایستادگی، یعنی خسته نشدن، یعنی خود را در بن بست ندیدن، یعنی صبر به معنای واقعی کلمه. از این رو وقتی از شرکت در انتخابات به عمل صالح تعبیر می شود، منظور توزیع قدرت از طریق مشارکت سیاسی و انتخابات نیست، بلکه بر توزیع مسئولیت ها براساس شایسته سالاری تأکید می کند. انتخابات در عصر غیبت یعنی انتخاب شایسته ترین ها در همه عرصه ها، برای همه مسئولیت ها، از میان کسانی که شرایط عمومی را دارند، یعنی مردم باید براساس معیارهایی که قرآن کریم و روایات و بزرگان در اختیار آن ها گذاشته اند، افرادی را برای مسئولیت و ایفای نقش انتخاب کنند که شایستگی های لازم را دارند. این است تواضعی ای که مردم با حکومت و جامعه برای رشد و اعتلا باید داشته باشند.

می دانیم و در روایات هم خوانده ایم که انتظار افضل اعمال است، یعنی انتظاری که ما برای فرج و ظهور امام زمان^(ع) می کشیم، باید باعمل همراه باشد؛ وگرنه به کار امام زمان^(ع) نمی آید. لذا منتظری که می خواهد زمینه ساز فرج امام عصر^(ع) باشد و در تمدن سازی منتهی به ظهور نقش ایفا کند، نمی تواند به خواندن ندبه صبح جمعه و توسل خوانی سه شنبه ها اکتفا کند. مشارکت حداکثری، قلب امام زمان^(ع) را هم خوشحال می کند. همه کسانی که این روزها دارند بر طبل ناامیدی و یأس و رأی ندادن می کوبند، بداندند که با این کارشان، شبکه های دشمن را همراهی می کنند. برای خدا در انتخابات شرکت کنید و رأی بدهید، خدا هم ان شاء... به شما کمک خواهد کرد.

اما خود را ملزم به رعایت باید های این انتظار ندانیم، کارگشاییست. وقتی مشارکت اجتماعی در انتخابات، مصداق عمل است و وقتی ظهور، به ایمان و عمل صالح منتظران، نیاز دارد و وقتی شرکت در انتخابات، یکی از انواع عالی مشارکت اجتماعی محسوب می شود، پس بین انتظار و انتخاب اصلح، رابطه ای معنادار وجود دارد. آنچه به صلاح جامعه دینی است، مشارکت و از این طریق دوستان را امیدوار و دشمنان را مایوس کنند، علاوه بر این، اسلام هرنوع گوشه گیری و انزوا را ناپسند می داند و از مسلمانان می خواهد نقش خود در جامعه ایمانی را بشناسند و آن را ایفا کنند؛ وگرنه باید منتظر عواقب منفی آن باشند.